

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ТА
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**РОЛЬ ДИТЯЧОЇ ІГРАШКИ У ПРОЦЕСІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: студентка 241 групи
Спеціальності 012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійної (наукової)
програми 012 Дошкільна освіта
Анастасія ГЛУШКО
Керівник: канд. пед. наук,
доцент Олена АНІСІМОВА

Івано-Франківськ - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи формування соціальної компетентності дитини дошкільного віку	6
1.1. Соціалізація в просторі сучасного дитинства.....	6
1.2. Дитяча іграшка як засіб розвитку дитини дошкільного віку...8	8
1.3. Особливості соціалізації в дошкільному віці.....	12
РОЗДІЛ 2. Експериментальне вивчення організаційно-педагогічних умов формування соціальної компетентності дошкільників в процесі використання дитячої іграшки	18
2.1. Діагностика сформованості соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку.....	18
2.2. Організаційно-педагогічні умови формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку.....	25
2.3. Результати проведеної роботи.....	29
ВИСНОВКИ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	41
ДОДАТКИ	46
Додаток А. Анкета для вихователів щодо соціальної компетентності дошкільників.....	46
Додаток Б. Анкета для батьків щодо соціальної компетентності дошкільників.....	48

ВСТУП

Сучасні трансформаційні процеси характеризуються своєю масштабністю та глибиною, а також суперечностями періоду соціально-економічних змін останніх років, пов'язаних із епідемією ковіду та повномасштабною війною в Україні. Це спричиняє підвищений інтерес суспільства до проблем соціалізації особистості. Особливо важливим цей процес стає на етапі дошкільного дитинства, оскільки саме в цьому віці починається формування дитини як активного суб'єкта діяльності, спілкування та пізнання.

У дошкільному віці дитина поступово включається в різні сфери процесів та подій у суспільстві. У цей період найбільш інтенсивно розвиваються взаємини з іншими людьми, відбувається засвоєння основних понять, а також формування навичок та умінь, необхідних для повноцінної соціалізації особистості дитини.

Дошкільний вік є періодом найінтенсивнішого соціального розвитку дитини. Саме тому питання соціалізації дітей старшого дошкільного віку стає надзвичайно актуальним. З'являється нагальна потреба в оновленні змісту, обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов, форм і методів роботи, що забезпечують важливий поетапний процес соціалізації старших дошкільників та його систематичне вдосконалення.

Внесок у розробку проблеми соціалізації, її сутнісної характеристики та змістовного наповнення зробили зарубіжні та вітчизняні фахівці. Зокрема, Е. Дюркгейм, Т. Парсонс і Д. Дьбюї представили суб'єкт-об'єктну концепцію соціалізації особистості.

Ф. Знанецький, Дж. Мід, У. Томас, Ч. Кулі та Дж. Хоуманс зробили значний внесок у розвиток суб'єкт-суб'єктного підходу до соціалізації особистості.

Серед українських науковців слід відзначити І. Беха та

О.Сухомлинську, які зосередили свою увагу на соціальному вихованні та духовному розвитку особистості. А. Богуш, Р. Буре, Н. Гавриш, О.Кононко, В. Кузьменко, С. Кулачківська, Г. Люблінська та Т.Піроженко здійснили значний внесок у всебічний розвиток особистості дошкільника.

Актуальність, соціальна й педагогічна значущість проблеми зумовили вибір теми магістерського дослідження: *«Роль дитячої іграшки у процесі соціалізації дитини дошкільного віку»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконувалося в межах науково-дослідної теми кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету «Психолого-педагогічна підготовка фахівців дошкільної та початкової освіти у умовах кризових викликів суспільства».

Мета дослідження: визначити та обґрунтувати організаційно-педагогічні умови сформованості соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку та дослідити їх ефективність.

Відповідно до поставленої мети було окреслено такі **завдання:**

1. Розкрити теоретичні основи формування соціальної компетентності дитини дошкільного віку.
2. Схарактеризувати дитячу іграшку як засіб розвитку дитини дошкільного віку.
3. Здійснити діагностику сформованості соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку.
4. Представити організаційно-педагогічні умови формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку та дослідити їх ефективність.

Об'єкт дослідження: освітній процес закладу дошкільної освіти

Предмет дослідження: організаційно-педагогічні умови формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного

віку.

Для реалізації завдань дослідження та забезпечення достовірності результатів було використано як теоретичні, так і емпіричні методи. Теоретичні методи включали вивчення нормативних документів і публікацій з актуальних питань дошкільної освіти. Емпіричні методи включали спостереження за освітнім процесом у закладі дошкільної освіти та аналіз його результатів, проведення педагогічного експерименту, а також кількісний та якісний аналіз експериментальних даних.

Наукова новизна дослідження: представлено організаційно-педагогічні умови формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку та досліджено їх ефективність; розроблено низку заходів для педагогів ЗДО та батьків вихованців, різноманітні ігри для залучення дошкільників.

Практична значущість дослідження визначається тим, що запропоновано різноманітні форми роботи з вихователями ЗДО та батьками, дітьми старшого дошкільного віку щодо формування соціальної компетентності.

Результати дослідження можуть бути використані в підготовці фахівців галузі дошкільної освіти та в післядипломній освіті педагогів дошкільного фаху.

Апробація результатів дослідження. Апробацію одержаних результатів здійснено шляхом їх оприлюднення на засіданнях кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1.

Теоретичні основи формування соціальної компетентності дитини дошкільного віку

1.1. Соціалізація в просторі сучасного дитинства

Педагогічна ситуація в нашому суспільстві ускладнена багатьма проблемами, пов'язаними з його розвитком та трансформацією. Основне завдання педагогів і батьків полягає у пошуку шляхів гармонізації суспільних та особистих інтересів вихованців, врахуванні їхніх актуальних особистих позицій та майбутніх соціальних перспектив. У сучасних умовах відбувається формування та розвиток теорії і практики соціально-педагогічної діяльності в різних освітніх установах, організаціях і об'єднаннях, де перебувають діти. Соціально-педагогічна діяльність спрямована на допомогу дитині у процесі соціалізації та самореалізації в суспільстві, створюючи оптимальні умови для освітнього процесу. Впроваджуються соціально-педагогічні технології, засновані на принципах саморозвитку та педагогічної підтримки дитини.

Соціальний розвиток особистості є як засобом, так і результатом її соціалізації, що в філософії розглядається як процес оволодіння операційними програмами діяльності та поведінки, характерними для певної культурної традиції. Ці аспекти розглядали такі вчені, як М. Бердяєв, Ю. Васильков, В. Мясичев, Р. Немов, А. Реан, І. Печенко, П. Понятенко, М. Шульга та інші [38].

На думку Г. Тарда та Ф. Гіддінгса, які ввели в науковий обіг термін «соціалізація», цей процес здійснюється як через стихійні впливи оточення, так і через цілеспрямований суспільний вплив, що має виховну спрямованість. До таких впливів належать родина, дошкільні заклади, школа, позашкільні центри та інші соціальні інституції [26, с.51].

Переважає більшість дослідників розглядала соціалізацію як

процес розвитку людини в дитинстві, підлітковому віці та юності. Однак упродовж останнього десятиліття інтерес до соціалізації розширився. Аналіз численних концепцій соціалізації дозволяє виокремити основні підходи до визначення місця та ролі людини у цьому процесі.

Сутність соціалізації полягає в тому, що під час цього процесу людина формується член суспільства, до якого вона належить. Кожне суспільство прагне виховати людину відповідно до своїх інтелектуальних і фізичних ідеалів (Е. Дюркгейм). Зрозуміло, що зміст цих ідеалів значно варіюється залежно від історичних традицій, особливостей розвитку та соціального устрою конкретного суспільства.

Розвиток соціальної компетентності у дошкільників є ключовою метою дошкільної освіти, оскільки вона сприяє успішній взаємодії дитини зі світом навколо та формуванню її моральної та культурної ідентичності. Ця мета закріплена у нормативно-правових актах, що регулюють галузь дошкільної освіти, зокрема у Законі України «Про дошкільну освіту» [15].

Зміст освітніх програм для закладів дошкільної освіти повинен включати такі аспекти:

1. Розвиток соціальної адаптації та життєвої компетентності: спрямованість на формування навичок, які дозволяють дитині адаптуватися до різних соціальних ситуацій і ефективно функціонувати в них.
2. Формування природодоцільного світогляду та позитивного емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього середовища: виховання у дітей поваги до природи, культурних цінностей та інших людей.
3. Розвиток емоційно-ціннісного сприйняття практичної і духовної діяльності: забезпечення можливостей для виявлення та вираження емоцій, розвиток здатності сприймати та оцінювати діяльність оточуючих.

4. Мотивація та розвиток творчих здібностей: сприяння розвитку ініціативності, творчого мислення та самовираження у дітей.

5. Формування національної і громадянської ідентичності: виховання почуття гордості за свою країну та активна участь у громадському житті [11, 19, 20, 34].

Ці аспекти спрямовані на розвиток особистості дитини та її успішну адаптацію у суспільстві.

1.2. Дитяча іграшка як засіб розвитку дитини дошкільного віку

Основним видом діяльності дітей у віці від трьох до шести років є гра. Завдяки іграм з однолітками діти соціалізуються, розвивають свою емоційну сферу та пізнавальні процеси. Науковці приділяють значну увагу вивченню ролі іграшок. Наприклад, дослідники М. Киященко, О. Постнікова та Л. Столович з філософсько-культурологічних позицій висвітлюють позитивну роль іграшок у суспільстві та їх соціокультурні функції.

Сучасні науковці часто досліджують народні іграшки як засіб формування національної культури (О. Батухтіна, Н. Заглада, Л. Івахненко, С. Кулачківська, Т. Сакович, Є. Саявко, М. Стельмахович), моральних якостей (Н. Дзюбишина-Мельник), як засіб духовного відродження (Н. Буркіна, Л. Данішевська, Т. Пржегодська, Л. Сморг), трудового виховання (М. Гутнікова, Г. Довженко, Л. Орел) та естетичного виховання (А. Грибовська, М. Кириченко, Г. Лабунська, Ю. Максимов, І. Сидорук, Н. Халезова) [10].

Іграшка, створена дорослими для розвитку дітей, набуває освітнього та виховного значення лише тоді, коли використовується за призначенням. Дитина повинна розуміти іграшку та мати бажання грати з нею творчо. Щоб іграшка була невід'ємною частиною дитинства,

людство постійно її вдосконалює. Іграшка завжди пов'язана з грою та відображає свою епоху.

Українські народні іграшки (яскраві брязкальця, свищики, «тріщалочки» тощо) як перші забавлянки дитини, сприяють розвитку навичок концентрації погляду і слуху, навчають сприймати ритмічні звуки, що є передумовою для формування мовного ритму та його супроводження [32, с. 284].

Крім брязкалець варто відзначити бубон, поширений практично в усьому світі, а також різного роду свистульки, які найчастіше робилися у вигляді пташок, іноді тварин або людей. До них близько прилягають «пищалки» і «ревуни». Нескладні пищалки виготовлялися з листочків трави або кори дерева. Наприклад, найпростіший вид пищалки утворюють листя порею або якої-небудь подібної трави. Такий предмет беруть близько поставленими долонями, міцно натягують листочок і дмутьхають на нього. При цьому виходить пронизливий звук, який подобається дітям.

Необхідно також згадати сопілки, ріжки, сопілки. Дудки також мають давнє походження. Такі предмети у вигляді коників знаходили у археологічних розкопках.

Звукові іграшки займають особливе місце в житті дитини. Видаваний ними звук є зримим результатом ефективності дій дитини. У зв'язку з цим кожен такий звук по суті – показник того, на що дитина здатна, якого успіху здатна домогтися. Не випадково в сучасний набір іграшок для дітей обов'язково входять різного роду звукові іграшки.

Розглянуті іграшки дозволяють дитині за допомогою звуку висловлювати сильні почуття, які іноді не вдається проявити по-іншому: гнів, образ, радість.

Через іграшки, так само як через ігри, діти засвоювали норми сімейно-родинних відносин і первинні трудові навички, стверджували уявлення про себе як про активного значимого члена суспільства,

розвивали уяву і здатність до творчості [36, с. 40].

У сучасному світі ми бачимо дещо іншу ситуацію. Перш за все сумно, коли дитина має таку кількість іграшок, що не цінує та не прив'язується до них, не береже, не засмучується, якщо втрачає.

Крім того, насторожують іграшки, що поєднують в собі, з одного боку, реальні характеристики будь-якого предмета або тварини, а з іншого – повністю неймовірні, наприклад, синя жаба або паровозик з очима і ротом.

Дівчаткам уніфікованість сучасних ляльок не дає можливість програвати реальні сімейні відносини [5].

Хлопчики, як правило, частіше використовують механічні іграшки, які функціонують не через ті чи інші дії дитини, а за задумом дорослих. Вони можуть ламатися, незважаючи на бажання дитини в них грати. Це гальмує формування у хлопчиків відчуття власної сили і значущості.

Іграшки відіграють важливу роль у розвитку та житті дитини. Вони не лише джерело розваг, але й потужний інструмент для навчання, соціалізації та емоційного самовираження. Вони суттєво впливають на пізнавальний розвиток дитини. Іграшки, які стимулюють уяву, логічне мислення та вирішення проблем, сприяють когнітивному розвитку. Наприклад, конструктори, головоломки, настільні ігри та книги допомагають дітям розвивати просторове мислення, пам'ять, мову та математичні навички.

Активні ігри з м'ячем, стрибки на скакалці, їзда на велосипеді та інші фізичні вправи сприяють фізичному розвитку, розвитку дрібної моторики, координації рухів, гнучкості та витривалості.

Соціальний та емоційний розвиток напряму залежить від ігрової діяльності. Ігри з іншими дітьми, ляльками та рольові ігри допомагають дітям розвивати навички спілкування, співпраці, емпатії та вирішення

конфліктів. Вони також вчать дітей ділитися, брати участь у спільних іграх та висловлювати свої емоції [37, с. 74].

Малювання, ліплення, музика та інші творчі заняття з іграшками сприяють розвитку уяви, креативності та самовираження. Це – дієвий засіб творчого розвитку.

Активне використання іграшок впливає на емоційне благополуччя, на зниження стресу та тривоги. Окремі ігри можуть бути джерелом розслаблення та задоволення, допомагаючи дітям впоратися зі стресом, тривогою та негативними емоціями.

Ігрова діяльність впливає на підвищення самооцінки. Досягнення успіху в іграх може допомогти дітям відчувати себе більш впевненими та компетентними.

Розвиток емпатії також залежить від дитячої гри. Ігри з ляльками дають можливість дітям поставити себе на місце інших людей, розвинути співпереживання та розуміння емоцій.

Формування цінностей. Ігри можуть використовуватися для навчання дітей важливим цінностям, таким як справедливість, співпраця, чесність та повага до інших [40].

Іграшки є важливим інструментом для розвитку дитини, який сприяє її пізнавальному, фізичному, соціальному, емоційному та творчому зростанню.

Важливо підбирати іграшки, які відповідають віку та інтересам дитини. Також важливо звертати увагу на безпеку іграшок та використовувати їх під наглядом дорослих.

Окрім вищезазначеного, іграшки можуть:

Зміцнювати сімейні узи: Спільні ігри з дітьми можуть стати чудовим способом провести час з родиною, зміцнити зв'язок та створити приємні спогади.

Розвивати уяву та креативність: Іграшки можуть допомогти дітям створити власні світи та розіграти будь-які історії, які вони собі уявляють.

Навчити дітей важливих життєвих навичок: ігрові кухні, набори для лікарів та ляльки, можуть допомогти дітям навчитися виконувати повсякденні завдання та розуміти різні професії [31, с. 29].

Отже, за допомогою іграшки дитині передається сама суть, серцевина людських відносин, розуміння світобудови й місця людини у світі. Іграшка несе в собі архетипи уявлень про добро й зло, дозволене й недозволене, прекрасне й потворне, безпечне й небезпечне. Несе вона в собі й своєрідну психотерапевтичну функцію. З давніх часів вона допомагала дитині боротися із власними бажаннями, подолати страхи, прийняти поразку, заспокоїтися, одержати енергію, натхнення й підтримку.

1.3. Особливості соціалізації в дошкільному віці

Соціалізація – це процес, під час якого людина засвоює моральні норми, цінності та правила поведінки в суспільстві. Цей процес відбувається головним чином через спілкування. Першою людиною, з якою дитина починає спілкуватися і в якій відчуває потребу, зазвичай є мама або інша особа, що її замінює. Тому сім'я виступає першим і найважливішим інститутом соціалізації [22, с 12].

У педагогіці існує поняття факторів соціалізації. Фактори соціалізації особистості дитини-дошкільника поділяються на зовнішні та внутрішні:

- Зовнішні фактори визначають зміст і форму соціалізації дошкільнят та спрямовують їх подальший розвиток. До них належать сім'я, дитячий колектив (наприклад, у дворі), центри раннього розвитку, гуртки за інтересами, дитячі дошкільні установи, а також культура і релігія соціальної групи.

- Внутрішні фактори включають індивідуальні особливості дитини, які впливають на формування її картини світу та визначають стиль переживання міжособистісних відносин [14].

Проблема соціалізації особистості дошкільнят є однією з ключових у педагогіці та віковій психології, оскільки її успішність визначає здатність особистості повноцінно функціонувати в суспільстві як активного суб'єкта. Від рівня соціалізації залежить, наскільки гармонійно розвиненою буде дитина, засвоюючи на початкових етапах цього процесу необхідні норми та установки, щоб стати повноцінним і рівноправним членом свого соціального середовища [12, с. 244].

Шляхи та засоби соціалізації особистості дошкільника залежать від вікового етапу розвитку і визначаються типом провідної діяльності. В різні вікові періоди в особистісному розвитку дитини головними є такі аспекти:

- До року: Найважливіше – це спілкування всередині сім'ї. Через сімейні відносини і цінності дитина засвоює базову інформацію про зовнішній світ та формує шаблони поведінки.

- Від 1 до 3 років: У дітей з'являється потреба в спілкуванні з іншими дітьми. Важливо забезпечити можливості для повноцінних міжособистісних комунікацій, наприклад, водити дитину в групи раннього розвитку, на дитячі майданчики чи в дитячий садок. Тут діти вчаться спілкуватися, дружити, ділитися і співпереживати.

- Від 3 до 6 років: Головним засобом пізнання світу для дитини стає мова. Дитина вчиться ставити запитання, будувати діалог, аналізувати інформацію, отриману вербально. Важливо пам'ятати, що на кожному віковому етапі соціалізація дошкільника відбувається головним чином через гру [21, с. 131].

На кожному етапі розвитку постійно розробляються нові та вдосконалюються існуючі методики розвитку, які спрямовані на подання інформації у простій, доступній та ігровій формі

У кожному суспільстві соціалізація має свої особливості на різних етапах його розвитку. Узагальнюючи ці етапи, українські дослідники Н. Лисенко та Н. Кирста пропонують співвідносити їх з віковою періодизацією життя людини, в якій особливе місце займають дошкільний та молодший шкільний періоди [24].

Дитинство на всіх етапах характеризується постійною орієнтацією на дорослий світ, прагненням долучитися до соціуму та взаємодіяти з ним. Соціальний розвиток, що становить контекст онтогенезу, об'єктивно спрямовує цей процес і визначає його загальний зміст. Д. Фельдштейн розглядає це як взаємозв'язок соціалізації та індивідуалізації, що відбувається у процесі діяльності [13, с. 57].

Соціальна компетентність – це складна, багатокomпонентна властивість особистості, її інтегральна якість, яка складається з комплексу емоційних, мотиваційних і характерологічних особливостей. Вона виявляється у соціальній активності та гуманістичній спрямованості особистості [6, с. 11].

Зміст і завдання освітньої діяльності відповідно до Базового компонента дошкільної освіти, за освітнім напрямком «Дитина в соціумі» включає:

- Навчання дітей розповідати про себе, включаючи стать та вік, а також приймати різні соціальні ролі, які вони спостерігають у дорослих.
- Викладання знань про членів сім'ї та навчання дітей називати їх на ім'я, а також усвідомлення їхніх обов'язків в сім'ї та дитячому садку, таких як самостійне їжа, одягання, і прибирання іграшок після гри.
- Підтримка навичок ініціювати розмову в грі з дорослими та однолітками, а також підтримка адекватного стилю спілкування.
- Навчання самостійно добирати іграшки та атрибути для гри, використовуючи їх у процесі гри та будуючи ігрові дії.

- Допомога у засвоєнні первинних гендерних уявлень та орієнтування на правила гри, а також сприяння встановленню та підтриманню емоційних стосунків з однолітками та дорослими.

- Підтримка розуміння загальних правил спілкування та поведінки, а також розвиток здатності до оцінювання власних учинків та вираження почуттів.

- Сприяння активному виявленню самостійності та розвитку умінь оцінювати вчинки однолітків, адекватна оцінка власних вчинків та намагання уникати негативних дій, які не затвержені дорослими [1].

Соціалізація дитини за межами сім'ї, родини та житла охоплює:

- Формування уявлення у дітей про їх рідне місто (село), де вони народилися. Це включає знання про власну вулицю та громадські установи, які знаходяться на цій вулиці, такі як крамниця, пошта, школа, аптека та інші.

- Ознайомлення дітей з історією міста (села), використовуючи найближче оточення, такі як родина, історичні та природні об'єкти, рельєф, річки, водоймища, рослини, пам'ятки тощо.

- Введення поняття «Батьківщина» та знайомство з Україною як її частиною, включаючи столицю Київ та український народ.

- Подальше ознайомлення дітей із святами, включаючи національні, обрядові та релігійні, і виховання поваги до них.

- Використання державної символіки для виховання шанобливого ставлення до прапора, гімну тощо.

- Навчання правилам культури поведінки у громадських установах та дорожнього руху, включаючи знання про проїжджу частину для транспорту та тротуар для пішоходів [18, с. 45].

Практичні уміння молодших дошкільників за освітнім напрямом «Дитина в соціумі» включають:

- Усвідомлення власної особистості, знання основних особистих даних, таких як ім'я, прізвище, домашня адреса, статеві приналежність та роль у сім'ї.
- Здатність підтримувати позитивне ставлення та дружельюбні взаємини з оточуючими, активне спілкування та уважність до висловлювань дорослих.
- Розуміння людських відносин, виявлення емоцій та увага до настрою і стану близьких людей.
- Орієнтація в дитячому садку та його території, а також у місцевому районі, вміння дотримуватися правил поведінки в громадських місцях.
- Дотримання правил безпеки в транспорті, виконання обов'язків та досягнення мети, яка була визначена.
- Розрізнення міського та міжміського транспорту, знання марок машин та використання назви держави.
- Знання та повага до державної символіки, а також орієнтація в місцезнаходженні України на мапі [7, с. 72].

Емоційно-ціннісне ставлення у дитини проявляється через її зацікавленість загальнолюдськими цінностями, такими як здоров'я, сім'я, повага до батьків, рід, держава, Батьківщина, дружба, мир, доброта тощо. Це також включає громадянські цінності, які охоплюють обов'язки перед іншими людьми та повагу до їхніх прав, честі та гідності. Додатково, емоційно-ціннісне ставлення охоплює цінності, пов'язані зі спілкуванням та діяльністю [8, с. 45].

Ця компетентність виявляється через особистісні якості, такі як самостійність, відповідальність, працьовитість, спостережливість, лідерство, людяність, справедливість, ініціативність, активність, креативність та інші. Вона проявляється у взаємодії з іншими людьми, включаючи дорослих, однолітків, молодших і старших дітей [4, с. 130].

Дитина також проявляє інтерес до культурних цінностей свого народу та інших культур. Це включає в себе співпереживання, співчуття та оптимістичне ставлення до труднощів і пошук шляхів їх подолання. Важливим аспектом є почуття гідності як представника українського народу та громадянина, а також дружнє та неупереджене ставлення до дітей з особливими освітніми потребами. Крім того, дитина виявляє відповідальність за свої дії [23, с. 117].

Проблема соціального розвитку дітей дошкільного віку є актуальною через потребу суспільства у формуванні особистостей з демократичними цінностями. Цей процес включає засвоєння соціальних цінностей, необхідних для орієнтації та адаптації в різноманітних ситуаціях, а також формування ставлення до різних аспектів життя. Засвоєння цих цінностей дозволяє дитині регулювати свою поведінку, адекватно оцінювати власні та чужі дії, що сприяє формуванню культурних навичок і звичок [27, с. 230].

Отже, соціалізація дітей дошкільного віку – процес тривалий і багатоплановий. Це важливий крок на шляху входження у зовнішній світ – неоднозначний і незнайомий. У залежності від успішності адаптаційного процесу дитина поступово приймає на себе яку-небудь роль у суспільстві, вчиться вести себе у відповідності з вимогами соціуму.

РОЗДІЛ 2.

Експериментальне вивчення організаційно-педагогічних умов формування соціальної компетентності дошкільників в процесі використання дитячої іграшки

2.1. Діагностика сформованості соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку

Педагогічний експеримент проведено на базі Херсонського ЗДО № 85 Херсонської міської ради. Всього в експерименті задіяно 10 дітей старшого дошкільного віку. Також залучено педагогів та батьків вихованців.

З метою визначення рівня сформованості соціальної компетентності старших дошкільників був розроблений комплекс діагностичних завдань. Крім спеціальних опитувань, індивідуальних занять, бесід та вправ, педагогами та батьками проводилося спостереження за дітьми.

Беручи до уваги важливість самооцінки для визначення соціального статусу дитини, її взаємин з оточуючими та ставлення до світу, ми включили завдання, спрямовані на виявлення особливостей ставлення дітей до соціуму, рівня їх самооцінки та об'єктивної оцінки себе та інших [29].

Для з'ясування, наскільки дитина вміє вибудовувати взаємодію з соціумом, ми розробили та провели кілька вправ-опитувань.

Відповіді дітей фіксувалися у протоколі дослідження.

Вправа № 1 «Який ти?»

Мета: Виявити здатність дітей об'єктивно визначати свої позитивні риси.

Матеріал: Дзеркальце.

Інструкція до виконання: педагог пропонує дитині: «Подивись у дзеркальце. Ти собі подобаєшся? Чому? Як би ти розповів про того, кого

бачиш у дзеркалі, чужій дорослій людині чи дитині? Розкажи про себе так, щоб іншим ти також сподобався».

Методичний коментар: Відповідь вважалася зарахованою, якщо дитина могла назвати щонайменше три своїх особистісні риси.

Оцінювання: високий рівень - 3 бали, середній – 2 бали, низький – 1 бал.

Вправа № 2 «Що ти знаєш про себе?»

Мета: Визначити рівень знань дітей про себе.

Інструкція до виконання: Педагог пропонує дитині відповісти на низку запитань: «Ти хлопчик чи дівчинка? Де більше пальців у тебе: на руках чи на ногах? Коліна розташовані вище запідборіддя? Як ти дізнаєшся, що хочеш їсти? Назви, чого у тебе багато, що маєш у кількості двох, а що одне? Що ти можеш зробити, щоб тебе зрозуміли?»

Методичний коментар: Відповіді дітей записували в протокол.

Оцінювання: високий рівень - 3 бали, середній – 2 бали, низький – 1 бал.

Вправа № 3 «Світ очима дитини»

Мета: Виявити уявлення дітей про оточуючий світ, їхнє власне бачення світу та свого місця в ньому.

Матеріали: Кольорові олівці, аркуші паперу.

Процедура виконання: Дитині пропонують намалювати картину, яку можна було б назвати словом «світ». Під час виконання та обговорення малюнка експериментатор з'ясовує, що саме дитина вкладає у значення цього слова, пропонуючи відповісти на такі запитання: «Світ – це що? Світ – це хто? А ти в цьому світі є? Де ти? Хто ти такий? Як себе намалювати?»

Методичний коментар: У протоколі відзначаються доповнення, що з'являються в малюнку дитини, а також її відповіді. Відповіді дітей та малюнки оцінюються за такими параметрами: композиційні особливості,

предметно-тематичний склад малюнків, вибір форми та кольорів для зображення.

Оцінювання: високий рівень - 3 бали, середній – 2 бали, низький – 1 бал.

Вправа № 4 «Друзі, товариші, чужі»

Мета: Визначити особливості соціальних взаємодій дітей та їх вміння встановлювати стосунки з однолітками.

Матеріали: кружечки червоного, жовтого та зеленого кольорів.

Інструкція до виконання: вихователь звертається до дітей: «Перед тобою лежать кружечки. Поклади червоні кружечки біля тих дітей, яких ти дуже любиш, жовті – біля тих, хто тобі подобається, зелені – біля тих, з ким би ти не хотів дружити. А як ти думаєш, чи є діти, які б тобі поклали зелений кружечок? А вихователі та батьки який би кружечок тобі дали? Чому ти так вважаєш?»

Методичний коментар: педагог спочатку обговорює з дитиною відповідність певного кольору тій чи іншій оцінці.

Оцінювання: високий рівень - 3 бали, середній – 2 бали, низький – 1 бал.

Вправа № 5 «Доручення»

Мета: Визначити соціальні та діяльнісні пріоритети дітей, їх здатність адаптуватися до змінних умов та вміння будувати стосунки з однолітками.

Матеріали: Картки зі схематичними зображеннями різних доручень (полити квіти; зібрати іграшки, запросити свого друга на день народження; організувати спільну гру;).

Інструкція до виконання: Педагог пропонує дитині обрати будь-яку картку та розглянути зображення на ній. Потім звертається до дитини з проханням: «Уявимо ситуацію, зображену на малюнку. Виконай те, що зображено на картці».

Методичний коментар: важливо проаналізувати такі аспекти:

як дитина розуміє доручення; які завдання діти виконують охочіше – механічні (полити квіти, зібрати іграшки) чи ті, що потребують організаторських та комунікативних навичок; чи орієнтується дитина на дорослого при виборі доручення або робить це самостійно.

Усі результати спостереження фіксуються в протоколі.

Оцінювання: високий рівень - 3 бали, середній – 2 бали, низький – 1 бал.

За результатами проведення п'яти вправ кожна дитина може отримати максимально 15 балів (високий рівень), 10 балів (середній рівень), 5 балів(низький рівень).

Наступним етапом експерименту було проведення з діми певних дидактичних ігор, під час яких дитині треба виконати завдання.

Завдання укладено із урахуванням вимог Базового компонента дошкільної освіти, освітнього напрямку «Дитина у соціумі» [1].

Соціально-громадянська компетентність (здатність до прояву особистісних якостей, соціальних почуттів, любові до Батьківщини).

Завдання № 1

Результати освітньої роботи з дитиною: дитина орієнтується у назві своєї держави, її столиці, знає елементи українського національного одягу, називає символи та обереги України.

Обладнання: тематичні ілюстрації «Україна – моя Батьківщина», «Український національний одяг», фото та малюнки «Символи України».

Методика обстеження: запропонувати дитині відповіді на запитання, вказати на відповідну ілюстрацію.

Рівні засвоєння:

В (високий рівень) – дитина дає чіткі правильні відповіді, впевнено орієнтується у ситуації гри, правильно вказує відповідні малюнки та ілюстрації;

С (середній рівень) – дитина має певні уявлення про український

костюм, символи та обереги українського народу, у більшості випадків правильно обирає малюнки;

Н (низький рівень) – дитина не володіє достатньою кількістю знань, потребує допомоги дорослого.

Емоційно-ціннісне ставлення до оточуючих (демонструє інтерес до загальнолюдських цінностей, проявляє активність, людяність, відповідальність тощо у взаємодії з іншими).

Завдання № 2

Результати освітньої роботи з дитиною: дитина обізнана із різними соціальними ролями людей (знайомі, незнайомі, дорослі, діти, жінки, чоловіки, літні люди тощо), із елементарними морально-етичними нормами міжособистісних взаємин, вміє спілкуватися із різними людьми.

Обладнання: сюжетні картинки із зображенням людей різного віку, із казковими персонажами; сімейні фотографії, ілюстрації з різними моделями поведінки людей.

Методика обстеження: дитині пропонується переглянути різноманітні тематичні картинки та світлини, відповісти на поставлені запитання, прокоментувати, висловитися із приводу певної ситуації:

- З ким із людей ти більше спікуєшся? Чи можна реагувати на звернення рідних, знайомих, незнайомих людей? Як саме?
- Вкажи вік казкових персонажів? Хто з них є дорослим, малечою, стареньким?
- Як члени сім'ї взаємодіють? Як саме проявляють родинні почуття або турботу один про іншого?
- Як ти розумієш поведінку зображених на картинці людей, казкових героїв?

Рівні засвоєння:

В (високий рівень) – дитина добре розрізняє людей за віком, знайомих, чужих; у разі потреби вільно вступає в контакт;

С (середній рівень) – дитина у цілому орієнтується у визначенні соціальних ролей, демонструє основні норми міжособистісної взаємодії;

Н (низький рівень) – дитина часково виконує завдання, дає відповіді лише з допомогою дорослого.

Сформованість знань щодо свого місця в соціальному середовищі.

Завдання № 3

Результати освітньої роботи з дитиною: дитина здатна взаємодіяти з оточуючими людьми, може керувати емоціями, узгоджувати свої дії, усвідомлює своє місце у соціумі, знає, як поводитися у різних життєвих ситуаціях.

Обладнання: сюжетні картинки із зображенням людей різного віку, із казковими персонажами; сімейні фотографії, ілюстрації з різними моделями поведінки людей.

Методика обстеження: спостереження за різними видами діяльності дитини (під час спілкування з людьми, у трудовій та ігровій діяльності)

Рівні засвоєння:

В (високий рівень) – дитина добре розрізняє людей за віком, знайомих, чужих; у разі потреби вільно вступає в контакт;

С (середній рівень) – дитина у цілому орієнтується у визначенні соціальних ролей, демонструє основні норми міжособистісної взаємодії;

Н (низький рівень) – дитина часково виконує завдання, дає відповіді лише з допомогою дорослого.

У Таблиці 2.1.1 представлено результати визначення рівня сформованості соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку.

Таблиця 2.1.1

Результати дослідження рівнів сформованості соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку

П.І.	Соціально-громадянська компетентність		Емоційно-ціннісне ставлення до оточуючих		Сформованість знань щодо свого місця в соціальному середовищі	
	бал	рівень	бал	рівень	бал	рівень
Віталіна Д.	2	С	2	С	1	Н
Оксана Ф.	1	Н	1	Н	1	Н
Дмитро Д.	2	С	2	С	2	С
Юлія Ч.	2	С	1	Н	2	С
Сергій А.	2	С	2	С	1	Н
Антон Г.	3	В	3	В	2	С
Яна Д.	2	С	2	С	1	Н
Стас А.	1	Н	2	С	1	Н
Кирило П.	2	С	2	С	2	С
Микита Р.	3	В	2	С	2	С
Всього	2,0	С	1,9	С	1,5	Н

Частотний аналіз показників сформованості соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку наведено у Таблиці 2.1.2.

Таблиця 2.1.2

Частотний аналіз показників сформованості соціальної компетентності у дітей старшого дошкільного віку

Методики	Рівні					
	високий		середній		низький	
	К-ть	%	К-ть	%	Кількість	%
Соціально-громадянська компетентність	2	20%	6	60%	2	20%
Емоційно-ціннісне ставлення до оточуючих	1	10%	7	70%	2	20%
Сформованість знань щодо свого місця в соціальному середовищі	-	0%	5	50%	5	50%
Всього балів / відсоток	3	10%	18	60%	9	30%

Аналіз отриманих результатів показав, що більшість дітей і перебувають на середньому рівні сформованості соціальної компетентності. Можна зробити висновок, що існує потреба проведення цілеспрямованої роботи щодо вищевказаного напрямку освітньої діяльності.

2.2. Організаційно-педагогічні умови формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку

Однією з ключових умов формування соціальної поведінки дітей старшого дошкільного віку є *професійна компетентність педагогів*, а також гуманістична спрямованість їхньої діяльності.

Це – перша організаційно-педагогічна умова формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку.

До факторів, що впливають на соціальну поведінку дошкільників, належать сім'я, однолітки, соціум та різні громадські організації. Заклади дошкільної освіти повинні активно включатися у процес соціалізації дітей шляхом взаємодії з цими мікрофакторами, враховуючи їх безпосередній вплив на формування особистості вихованця.

Дитячий садок, як виховний заклад, має на меті сформувати особистість, яка відповідає вимогам сучасного суспільства, навчати та виховувати молоде покоління з урахуванням соціальних умов, у яких вони житимуть і працюватимуть. Тому однією з основних цілей, що стоять перед закладом дошкільної освіти сьогодні, є створення необхідних умов для формування високого рівня соціальної компетентності, а також вибір методів і прийомів, які найкраще сприятимуть цьому процесу [30, с. 538].

Сім'я традиційно розглядається як найважливіший інститут соціалізації. Саме в сім'ї діти отримують перші навички взаємодії, освоюють початкові соціальні ролі, та засвоюють основні норми і цінності. Поведінка батьків значною мірою впливає на формування у дитини образу «Я». Роль сім'ї залежить від типу суспільства, його традицій та культурних норм.

Першим етапом формування соціальної поведінки дитини є її сім'я та близьке оточення. Приклад батьків є надзвичайно важливим для дитини, оскільки значною мірою визначає її життєві цінності та пріоритети. Наступним етапом є дошкільна установа, яка продовжує процес соціалізації [16, с. 15].

Дитина дошкільного віку проводить значну частину часу у тісному контакті з вихователем. Соціальний розвиток дитини відбувається як у процесі спільної діяльності з дорослим, так і в спілкуванні з однолітками. Група однолітків є джерелом багатьох позитивних емоцій для дитини. Саме в цьому середовищі коригується її самооцінка та рівень амбіцій. Порівняння себе з іншими дітьми та оцінка їхньої

поведінки створюють основу для позитивної самореалізації дитини. Взаємини з однолітками опосередковуються через соціальні емоції, що є ключовим етапом соціалізації та визначають процес входження особистості в соціум.

Співпраця вихователів та батьків створює оптимальні умови для формування соціальної поведінки дитини, її саморозвитку, самовираження та творчості. Засвоєння соціального досвіду відбувається через розвиток самосвідомості. Важливо допомогти дитині звернути увагу на себе: хто я, який я, мій організм, мої можливості, почуття, думки, вміння, вчинки. Процес самовиховання та самовдосконалення стає для дитини привабливим поступово [2, с. 10].

Другою організаційно-педагогічною умовою формування соціальної компетентності визначено співпрацю педагогів і батьків.

Соціально-комунікативну компетентність ми розглядаємо як сукупність характеристик та навичок особистості, що дозволяють гармонійно взаємодіяти з людьми. Це включає встановлення контактів і організацію комунікацій, прагнення отримувати необхідну інформацію в процесі спілкування, вираження своєї точки зору з повагою до цінностей та інтересів інших, а також продуктивну взаємодію з суспільством під час вирішення різних завдань [25, с. 60].

У п'ять років діти вже можуть чітко розрізняти, що є добрим, а що – поганим, оцінювати свої вчинки та вчинки інших людей, а також поведінку літературних героїв, виражаючи своє ставлення до цих вчинків. Вони формують негативне ставлення до порушення норм і схвалення їх дотримання. Це ставлення може бути чітко вираженим та усвідомленим, емоційно забарвленим, позитивним чи негативним. У стосунках з однолітками у дітей дошкільного віку формується установка на співпрацю; вони освоюють навички спільної діяльності та розуміють її переваги. Ставлення до дорослого змінюється, вони починають сприймати дорослого як авторитетного радника [9, с.5].

Загальними умовами формування соціального розвитку дітей дошкільного віку є співпраця педагогів з батьками, що включає:

1. Забезпечення емоційного добробуту та задоволення життєво важливих потреб дитини у групі ЗДО.
2. Збереження та підтримання єдиної лінії позитивного соціального розвитку дітей у ЗДО та сім'ї.
3. Повага до особистості дитини та усвідомлення цінності дошкільного дитинства.
4. Формування у дитини позитивного самовідчуття та впевненості у своїх можливостях [33, с.86].

Третя організаційно-педагогічна умова формування соціальної компетентності дитини старшого дошкільного віку – створення розвивального середовища.

Одним із основних факторів формування соціально-комунікативної компетентності у дітей дошкільного віку є соціально-педагогічне середовище закладу дошкільної освіти (ЗДО), яке сприяє реалізації потреб дитини та формує її як особистість.

Шишова О.М. виділяє кілька ключових функцій соціально-педагогічного середовища:

1. Розвиток: сприяння реалізації потенціалу кожного суб'єкта середовища та закладу в цілому, підтримка особистісного розвитку, допомога дитині стати суб'єктом власного розвитку.
2. Вибір цінностей: надання особистості можливості вибору цінностей, сприяння формуванню загального ціннісно-сміслового контексту сприйняття дійсності.
3. Регуляція: можливість регулювати діяльність суб'єктів з урахуванням засвоєних правил організації життєдіяльності.
4. Безпека: створення сприятливих умов для перебування дитини в освітньому просторі, захист суб'єктів від деструктивних впливів [39, с. 135].

Організація соціально-педагогічного середовища у дошкільному закладі має бути побудована таким чином, щоб забезпечити найефективніший розвиток особистості кожної дитини. Найважливішими умовами для формування соціальної компетентності дітей, необхідної для їхньої адаптації на наступному етапі навчання та в соціумі, є:

1. Продумане, спеціально створене та підтримуване соціокультурне предметно-просторове розвиваюче середовище, яке надає дітям можливості для реалізації своїх бажань.

2. Значущий дорослий, готовий взаємодіяти з дітьми та організувати освітній процес на засадах гуманістичної педагогіки.

Таким чином, соціальний розвиток – це процес формування ставлення дитини до себе та навколишнього світу. Завдання педагогів та батьків полягає в тому, щоб допомогти дитині успішно інтегруватися в сучасний соціум. Соціальна готовність включає адаптацію дитини до умов закладу дошкільної освіти, сім'ї та до різних сфер життя.

2.3. Результати проведеної роботи

З метою реалізації організаційно-педагогічних умов формування соціальної компетентності нами проведено відповідну роботу.

З метою з'ясування обізнаності педагогів щодо соціальної компетентності дошкільників нами було проведено анкетування педагогів. Анкету наведено у Додатку А.

Основною особливістю дослідження ми визначили використання дитячої іграшки у процесі розвитку соціалізації дитини старшого дошкільного віку.

Педагоги закладу дошкільної освіти були охоплені певними методичними заходами.

Отримуючи завдання розвивати соціальну компетентність дошкільників, вихователям ЗДО слід врахувати важливі аспекти цього

процесу. Ось кілька методичних заходів, які можна застосовувати для досягнення цієї мети:

1. Групові вправи та ігри: організація різноманітних вправ та ігор, які навчають спільній діяльності та сприяють спілкуванню між різними людьми (ігри на розвиток комунікативних навичок, рольові ігри, спільні конструкційні завдання тощо).

2. Моделювання соціальних ситуацій: створення ситуацій, в яких діти можуть відчути себе частинкою соціального середовища. Наприклад, розігрування ситуації, коли діти взаємодіють на вулиці або у дитячому садку. Необхідно допомогти їм зрозуміти правила спілкування та взаємодії.

3. Розвиток емпатії та співпереживання: заохочення дітей висловлювати свої почуття та спостереження щодо інших. Можна проводити обговорення книжок або мультфільмів, де представлені ситуації, в яких потрібно виявляти розуміння та співчуття.

4. Спільні проекти та завдання: організація спільних проектів, в яких діти будуть взаємодіяти для досягнення спільної мети. Це може бути створення колективної іграшки, проведення спільного заходу або виставки.

5. Розвиток навичок вирішення конфліктів: навчання дітей ефективно вирішувати конфлікти та розв'язувати проблеми. Проведення рольових ігор, створення ситуацій, при яких діти можуть випробувати різні способи вирішення конфліктів та знаходження компромісів.

6. Підтримка індивідуальних потреб: врахування індивідуальних особливостей кожної дитини та надання їм можливості для розвитку специфічних сильних сторін та інтересів у соціальному контексті.

Ці методичні заходи можуть бути використані вихователями для ефективного розвитку соціальної компетентності дошкільників у закладах дошкільної освіти.

Для педагогів ЗДО № 85 Херсонської міської ради були проведені методичні семінари «Дитина-дошкільник та світ навколо нього», «Дитяча іграшка як засіб формування соціальної компетентності», педагогічні читання «Використання казок В. Сухомлинського у роботі з дошкільниками», круглий стіл із залученням батьків «Як виховати чуйну людину».

Батьки –активні учасники освітнього процесу ЗДО. Родини дітей, які беруть участь у педагогічному експерименті, були охоплені опитуванням. Анкету для батьків наведено у Додатку Б.

Для батьків було проведено вебінар «Українська лялька-мотанка, символізм та виховні можливості». Для родин вихованців, задіяних у педагогічному експерименті, проведено віртуальну виставку поробок «Виготовляємо іграшку власноруч». Їм запропоновано презентацію посібника Л. Калуської «Соняшникова ігротека» [17].

Для розвитку соціальної компетентності дошкільнят доцільно використати методи мовного спілкування. У тому числі найбільшу значимість представляють спосіб розмови, спосіб опитування.

Бесіда з дошкільниками про їх соціальну компетентність може бути чудовим способом допомогти їм розвинути навички, необхідні для успішного спілкування та взаємодії з іншими. Вона проводиться із метою дізнатися, наскільки дитина володіє навичками соціальної компетенції, чи вміє вона вибудовувати взаємодію з іншими людьми.

Нами розроблено рекомендації для педагогів та батьків щодо проведення бесіди з дітьми на цю тему.

1. Створіть комфортну атмосферу:

Знайдіть тихе місце, де вас не потурбують.

Сядьте з дитиною на одному рівні, щоб вона відчувала себе комфортно.

Почніть розмову з чогось легкого та приємного, щоб дитина розслабилася.

Наприклад, ви можете запитати про її улюблений мультфільм, іграшку або гру.

2. Використовуйте просту мову та приклади:

Дошкільники ще не володіють складною мовою, тому важливо використовувати прості слова та речення, які вони розуміють.

Наприклад, замість того, щоб говорити про соціальну компетентність, можете говорити про «вміння грати з друзями», «ділитися іграшками» або «слухати інших».

Бажано використовувати приклади з власного життя дитини або з її улюблених історій, щоб вона краще зрозуміла, про що йде мова.

3. Задавайте відкриті запитання:

Замість того, щоб ставити запитання, на які можна відповісти «так» або «ні», ставте запитання, які заохочують дитину до розмови.

Наприклад, замість того, щоб запитувати: «Ти любиш грати з іншими дітьми?», запитайте: «Розкажи мені про своїх друзів. Що вам подобається робити разом?».

Це допоможе дитині поділитися своїми думками та почуттями.

4. Активно слухайте:

Зверніть увагу на те, що говорить ваша дитина.

Не перебивайте і не судіть.

Покажіть, що ви слухаєте, киваючи головою, підтримуючи зоровий контакт і повторюючи те, що вона говорить.

Це допоможе дитині відчувати себе почутою та зрозумілою.

5. Запропонуйте підтримку та поради:

Дайте дитині знати, що ви завжди готові її вислухати та допомогти.

Запропонуйте їй поради, як вирішити проблеми, з якими вона стикається.

Наприклад, ви можете запропонувати їй способи вирішувати конфлікти мирним шляхом або як знаходити нових друзів.

Важливо, щоб поради були конкретними та практичними, щоб дитина могла їх застосувати у своєму житті.

6. Завершіть розмову на позитивній ноті:

Похваліть дитину за те, що вона поділилася своїми думками та почуттями.

Запевніть її, що вона не самотня і що ви вірите в неї.

Нагадайте їй, що ви завжди будете поруч, щоб підтримати її.

Пам'ятайте:

Важливо бути терплячим і розуміючим.

Не очікуйте, що дитина одразу змінить свою поведінку.

Найголовніше - це те, щоб вона знала, що ви її любите і підтримуєте.

Рекомендації були розповсюджені серед вихователів та батьків. Це допомогло у проведенні різноманітних заходів щодо розвитку у дошкільників навичок соціально доцільної поведінки.

Також засобом формування соціальних компетенцій дитини виступає гра: завдяки ігровому наслідуванню та рольовому перевтіленню дитина знайомиться з нормами та моделями поведінки, взаємовідносинами дітей та дорослих, які стають зразками для власної поведінки дитини. У грі дитина набуває основних навичок соціальної компетентності, необхідних для встановлення контакту з навколишнім світом [28, с. 50].

Соціальні навички є ключовим елементом розвитку дитини, допомагаючи їй взаємодіяти з однолітками та членами сім'ї, що формує основу для її щасливого дитинства. Іграшки можуть виявитися корисним ресурсом у цьому процесі, служачи не лише засобом розваги, але й навчанням.

Рольові іграшки, такі як ляльки, фігурки та ігрові кухні, сприяють розвитку емпатії та розуміння інших. Через уявну гру діти вчаться брати на себе різні ролі, розуміти емоції та розвивати свої соціальні навички.

Крім рольових іграшок, існують також різноманітні ігри, які сприяють соціальній взаємодії між дітьми. Наприклад, гра, в якій діти повинні ходити по черзі, дотримуватися правил та спільно працювати для досягнення спільної мети, може бути чудовим способом тренувати ці навички.

Настільні ігри становлять чудовий спосіб розвивати навички спілкування у дітей. Вони стимулюють дітей до домовленостей між собою, наприклад, щодо вибору персонажів чи фігурок для гри.

Батьки та вихователі можуть використовувати цю можливість, щоб підкреслити важливість спільної дії та співпраці. Можна сказати, наприклад: «Нам потрібна співпраця, щоб гарно провести час разом і насолодитися грою». Такі слова допомагають дітям усвідомити важливість співпраці та взаєморозуміння для успішної гри.

З дітьми, які беруть участь у педагогічному експерименті, регулярно проводилися ігри із використанням різноманітного ігрового матеріалу.

Зокрема, конструктори та кубики, адже це чудовий інструмент для розвитку навичок командної роботи та співпраці серед дітей.

Під час спільної гри діти разом будують споруди, вирішують завдання та обмінюються матеріалами. Це не лише розважальний процес, а й можливість для дитини навчитися ділитися та співпрацювати з іншими. Такий вид активності допомагає розвинути творчість та самовираження у дитини. Вони використовують ці матеріали для створення щось унікального або ж вдосконалення існуючих ідей. В процесі цієї творчої діяльності діти вчаться використовувати свої знання та навички для досягнення конкретної мети, що сприяє їхньому розвитку.

Діти використовували конструкторські матеріали під час спільних ігор «Мапа України», «Побудуємо фортецю разом», «Казкове місто майбутнього», «Замок для чарівника».

Художні матеріали, такі як фарби та малюнки, створюють чудову можливість для дітей поділитися своїми виробами у соціальних ситуаціях. Дитина може запросити своїх друзів на спільне малювання, або вона може показати свій малюнок, щоб дізнатися, чи достатньо він хороший для публічного показу.

Дітьми за допомогою художніх матеріалів були виготовлені колективні малюнки «Українська вишиванка», «Моря та річки України», «Калинове дерево – символ України», «Сонечко із дитячих долоньок», спільна аплікація «Український віночок», «Букет для друзів», спільна поробка із природних матеріалів «Міста нашої Батьківщини».

Іграшки грають важливу роль у розвитку соціальних навичок у дітей. Головне було забезпечити їх різноманітними матеріалами, які відповідають їхньому віку та сприяють рольовим іграм, співпраці, спілкуванню та творчості.

Нами було запропоновано дітям іграшки, які сприяють спілкуванню.

Ляльки та інші м'які іграшки: діти можуть використовувати їх для розігрування сюжетно-рольових ігор, де вони вчаться спілкуватися один з одним, ділитися, співпрацювати та вирішувати конфлікти.

Набори для лялькового театру: ці набори дозволяють дітям створювати власні вистави, де вони вчаться висловлювати свої думки та ідеї, а також слухати та розуміти інших. Діти готували театралізовану виставу за сюжетами українських народних казок «Ріпка», «Котик і Півник», «Колосок».

Конструктори: конструктори дозволяють дітям працювати разом, щоб створювати щось нове. Це вчить їх співпраці, спілкування та вирішення проблем.

Також у роботі з дітьми пропонуються іграшки, які сприяють розвитку уяви. А саме, костюми та реквізит. Діти можуть

використовувати їх, щоб перетворитися на різних персонажів, що допомагає їм розвивати свою уяву та креативність.

Музичні інструменти: гра на музичних інструментах вчить дітей ритму, мелодії та гармонії. Це також може бути чудовим способом для дітей розслабитися та зняти стрес. Нами проведено ознайомлення із українськими народними інструментами; сопілкою, бандурою, бубном.

Важливо пам'ятати, що не всі іграшки однаково підходять для соціалізації. Деякі відеоігри, можуть ізолювати дітей і заважати їм спілкуватися з іншими.

Батькам слід вибирати іграшки, які сприяють спілкуванню, уяві та творчості.

Ось кілька додаткових порад щодо використання іграшок для соціалізації дошкільника:

1. Грайте з дитиною. Це чудовий спосіб навчити її, як ділитися, співпрацювати та вирішувати конфлікти.
2. Заохочуйте свою дитину грати з іншими дітьми.
3. Створіть безпечне та сприятливе середовище для ігор. Діти повинні відчувати себе комфортно та в безпеці, щоб досліджувати та вчитися через гру.

Отже, іграшки можуть бути потужним інструментом для соціалізації дошкільників. Вибираючи правильні іграшки та створюючи сприятливе середовище для ігор, ви можете допомогти своїй дитині розвинути навички спілкування, співпраці та вирішення проблем, які їй знадобляться протягом життя.

Після проведеної роботи з дітьми старшого дошкільного віку нами було проведено повторну діагностику. Результати представлені у Таблиці 2.3.1

Таблиця 2.3.1.

**Результати емпіричного дослідження рівнів сформованості
соціальної компетентності у дітей старшого дошкільного віку**

П.І.	Соціально-громадянська компетентність		Емоційно-ціннісне ставлення до оточуючих		Сформованість знань щодо свого місця в соціальному середовищі	
	бал	рівень	бал	рівень	бал	рівень
Віталіна Д.	3	В	3	В	3	В
Оксана Ф.	3	В	3	В	2	С
Дмитро Д.	2	С	3	В	2	С
Юлія Ч.	3	В	2	С	2	С
Сергій А.	2	С	3	В	2	С
Антон Г.	3	В	3	В	2	С
Яна Д.	3	В	2	С	2	С
Стас А.	2	С	3	В	1	Н
Кирило П.	2	С	3	В	2	С
Микита Р.	3	В	2	С	2	С
Всього	2,6	В	2,7	В	2,0	С

Частотний аналіз показників сформованості соціальної компетентності у дітей представлено у Таблиці 2.3.2

Таблиця 2.3.2.

Частотний аналіз показників сформованості соціальної компетентності у дітей

Методики	Рівні					
	високий		середній		низький	
	К-ть	%	К-ть	%	Кількість	%
Соціально-громадянська компетентність	6	60%	4	40%	-	-
Емоційно-ціннісне ставлення до оточуючих	7	70%	3	30%	-	-
Сформованість знань щодо свого місця в соціальному середовищі	1	10%	8	80%	1	10%
Всього балів / відсоток	4,6	46%	5	50%	0,4	4%

За даними прикінцевого зрізу, кількість дітей з високим рівнем зросла з 10% до 46%, середній рівень зменшився з 60% до 50%, низький рівень знизився з 30% до 4%.

Таблиця 2.3.3.

Показники динаміки рівнів сформованості соціальної компетентності у дітей старшого дошкільного віку (%)

Рівні	Високий		Середній		Низький	
	Етап експерименту		Етап експерименту		Етап експерименту	
	Початок експерименту	Завершення експерименту	Початок експерименту	Завершення експерименту	Початок експерименту	Завершення експерименту
Групи	10	46	60	50	30	4

Отже, створені організаційно-педагогічні умови для формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку, можна вважати результативними.

ВИСНОВКИ

Ураховуючи реалії сучасного життя, розвиток соціальної компетентності дітей стає ключовою психолого-педагогічною та соціальною проблемою. Особливо важливою вона стає в контексті соціально-економічних трансформацій. Тепер завдання освітньої галузі не лише передати дітям конкретні знання та навички, а й підготувати їх до адаптації у сучасному суспільстві. Важливо, щоб діти мали здатність досягати соціально значущої мети, вміли ефективно спілкуватися з іншими та вирішувати життєві проблеми.

При написанні магістерської роботи вирішено поставлені нами завдання та отримані такі висновки:

1. Концепція «соціальної компетентності» охоплює різноманітні аспекти, які є важливими для успішної взаємодії в суспільстві. Це включає вміння висловлювати свої думки та слухати інших, спроможність уникати конфліктів та ефективно їх вирішувати, а також здатність керувати власними емоціями. Крім того, до складу соціальної компетентності входить вміння співпрацювати з однолітками для досягнення спільних цілей та гнучко адаптуватися до змін у соціальному оточенні.

Дослідження науковців показують, що процес формування цих компетентностей у дітей старшого дошкільного віку є критичним для їхнього подальшого успішного функціонування у сучасному суспільстві. Цей процес включає в себе набуття основних знань, уявлень, практичних вмінь і навичок, які дозволяють дітям ефективно орієнтуватися в житті, адаптуватися до змін та адекватно реагувати на поведінку оточуючих людей та події в їхньому оточенні.

2. Іграшки мають важливе виховне значення, оскільки вони сприяють розвитку самостійності та творчих здібностей у дітей. З давніх-давен традиційні іграшки різних народів використовуються для

естетичного, морального, інтелектуального та фізичного виховання. Під час гри дошкільники розвиваються, пізнають навколишній світ, наслідують дорослих і засвоюють соціальні навички. Іграшка також є важливим засобом передачі культурного досвіду від одного покоління до іншого.

3. Аналіз отриманих результатів на початковому етапі педагогічного експерименту показав, що більшість дітей і перебувають на середньому рівні сформованості соціальної компетентності. Визначено, що існує потреба проведення цілеспрямованої роботи щодо вищезокресленого напрямку освітньої діяльності.

4. Однією з ключових умов формування соціальної поведінки дітей старшого дошкільного віку є професійна компетентність педагогів, а також гуманістична спрямованість їхньої діяльності. Це – перша організаційно-педагогічна умова формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку. Друга – формування соціальної компетентності визначено співпрацю педагогів і батьків. Третя організаційно-педагогічна умова формування соціальної компетентності дитини старшого дошкільного віку – створення розвивального середовища.

Після проведеної цілеспрямованої роботи з педагогами, вихованцями та їх батьками показники суттєво змінилися. За даними прикінцевого зрізу, кількість дітей з високим рівнем зросла з 10% до 46%, середній рівень знизився з 60% до 50 %, низький рівень також знизився з 30 % до 4%. Отже, створені організаційно-педагогічні умови для формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку, можна вважати результативними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
2. Безсонова О. Соціо-ігрова взаємодія: загравання чи природний розвиток? Дошкільне виховання, 2018. № 9. С. 10-13.
3. Борбич Н. Критерії та показники сформованості соціальної компетентності. Молодь і ринок. 2016. № 9. С. 79-83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2016_9_18
4. Вікова та педагогічна психологія: Навч. пос. для студ. ВНЗ за авт-вом О.В.Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднічук та ін. 2-ге вид. К. Каравела, 2007. 400 с.
5. Гавриш Н. Лялька – іграшка, з якою діти грають у «життя». Вихователь-методист дошкільного закладу, 2023. № 1.
6. Гагаріна Н. Формування соціальної компетентності дітей у розвивальному середовищі. Дошкільне виховання. 2008. № 3. С. 10-13.
7. Гончарова-Горянська М.В. Соціальна компетентність: поняття, зміст, шляхи формування в дослідженнях зарубіжних авторів. Рідна школа. 2004. № 7–8. С. 71-74.
8. Гумовська Л. М. Розвиток соціально-емоційної сфери дошкільників. Авторська програма. Розробки занять для дітей 3-6 років життя. Х. : Вид. група «Основа», 2011. 218 с.
9. Гусакова М. П. Зворотний зв'язок у вихованні дошкільника: психологічна освіта чи батьківський досвід. Практична психологія та соціальна робота, 2014. № 9. С. 4-9.
10. Дитина у сучасному соціопросторі : навчальний посіб. Т.О. Піроженко, С.О.Ладивір, І. М.Біла, К.В. Карасьова ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г.С. Костюка ; за ред. Т.О. Піроженко. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 272 с.

11. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років. Наук. кер. проєкту О.В. Огневюк ; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна та ін. ; наук. ред. Г.В. Беленька ; Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2020. 440 с.
12. Дудкевич Т. В. Дитяча психологія. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
13. Дурманенко О. Розвиток соціальної компетентності дошкільників у процесі спілкування з дорослими. Молодь і ринок. 2016. Вип. №7 (138). С. 54-59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2016_7_12.
14. Дудкевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
15. Закон України «Про дошкільну освіту». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
16. Зінченко Т.В. Соціальне становлення дітей дошкільного віку. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки. Ніжин, 2012. № 1. С. 14-16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2012_1_5.
17. Калуська Л. Соняшникова ігротека: збірник ігор та вправ для дітей раннього та дошкільного віку. Тернопіль: Астон, 2016. 392 с.
18. Кондратюк С.М., Бутенко В.Г. Особливості формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку. Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». 2018. №12. С. 44-51.
19. Крутій К. Л. Дитина в дошкільні роки : комплексна освітня програма. 2020. URL : <http://www.lips.zp.ua/ourpublication/programms/379-ditina.html>.
20. Крутій К. Л. Стежинки у Всесвіт : комплексна освітня програма для дітей раннього та передшкільного віку. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2020. 244 с.

21. Кузенко О.Й., Лисенко-Гелемб'юк К.М. Формування соціальної компетентності особистості в період дошкільного дитинства. Освітній простір України. 2019. Випуск № 17. С. 127-133. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/1284>
22. Кузьменко В. Соціальна компетентність дошкільнят: особливості, показники та шляхи розвитку. Дошкільне виховання. 2001. № 9. С.12.
23. Лемещук М. Сутність соціалізації дітей дошкільного віку у контексті сучасних науково-педагогічних ідей. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. 2013. № 45. С. 115-120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2013_45_19.
24. Лисенко Н., Кирста Н. Педагогіка українського дошкілля. Ч. 2: навч. посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 360 с.
25. Литвишко О.М. Формування соціальної компетентності дітей дошкільного віку у працях вітчизняних вчених. Гуманітарний вісник Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди». Педагогіка. 2016. Вип. 38. С. 58-65.
26. Лукацька Я.С. Аналіз поняття «соціальна компетентність особистості» в українських та зарубіжних наукових працях. Вісник університету імені А. Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2021. № 1 (21). С. 49-53. URL: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2021/1/7.pdf>.
27. Максимова О.О. Формування соціальної компетентності дитини дошкільного віку як запорука її успішної адаптації до навчання в школі. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2016. Вип. 20(2). С. 229-234. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2016_20%282%29_43.
28. Матвієнко С. І. Методика формування у дошкільників соціальної компетентності : навч.-метод. посіб. Ніжин : Вид-во НДУ імені М. Гоголя, 2012. 106 с.

29. Моніторинг досягнень дітей дошкільного віку згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти. Методичний посібник для педагогів дошкільних закладів. За заг.ред.Т.В. Киричук, О.М. Кулик, Н.М. Шаповал. Тернопіль. Мандрівець, 2016. 272 с.

30. Павленко О.М. Теоретично-психологічні основи дослідження соціальної компетентності дошкільників. Збірник наукових праць ККПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України. Проблеми сучасної психології. 2010. Вип. 10. С. 534-544.

31. Пірожченко Т., Карасьова К. Особистісний розвиток дітей у творчих іграх. Дошкільне виховання, 2012. № 9. С. 28-31.

32. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-ге вид., переробл. Київ.ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

33. Прищепа Т. І. Соціалізація дошкільників в умовах ЗДО. Х. : Вид. група «Основа», 2009. 169 с.

34. Програма розвитку дитини молодшого дошкільного віку «Впевнений старт». https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2022/02/opys-programy-vpevnenyj-start_ns.pdf

35. Сергєєнкова О.П. Вікова психологія. К.: Центр учбової літератури, 2012. 376 с.

36. Стаєнна О. Ігрова діяльність дошкільників: сучасний формат. Вихователь-методист дошкільного закладу, 2018. № 10. С. 38-42.

37. Федорова М.А. Теорія та методика ігрової діяльності дітей дошкільного віку: навч. посібник. Житомир, ФОП Левковець, 2018. 149 с.

38. Чекан О.І. Теоретико-методологічні засади соціальної адаптації дітей дошкільного віку. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Педагогіка та психологія. 2016. Вип. 1. С. 105-108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdupp_2016_1_27.

39. Шишова О.М. Розвиток соціальної компетентності дітей за різними програмами дошкільної освіти. Український психологічний журнал. 2016. № 2. С. 134-143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukpsj_2016_2_14.

40. Які іграшки допомагають у вихованні соціальних навичок у дітей. <https://strateg.ua/ua/yaki-igrashki-dopomagayut-u-vihovanni-socialnih-navichok-u-ditej>

ДОДАТКИ

Додаток А.

Анкета для вихователів щодо соціальної компетентності дошкільників

Мета: Оцінити рівень розвитку соціальної компетентності дошкільників.

Інструкція: Шановні вихователі, просимо Вас уважно ознайомитися з наведеними нижче твердженнями та оцінити, наскільки вони стосуються поведінки дитини протягом останніх 3 місяців. Використовуйте шкалу оцінювання:

- 1 - ніколи не спостерігається
- 2 - спостерігається рідко
- 3 - спостерігається іноді
- 4 - спостерігається часто
- 5 - завжди спостерігається

Твердження:

1. Дитина легко знаходить спільну мову з іншими дітьми.
2. Дитина вміє ділитися іграшками та іншими предметами з іншими дітьми.
3. Дитина вміє співпрацювати з іншими дітьми для досягнення спільної мети.
4. Дитина вміє вирішувати конфлікти з іншими дітьми мирним шляхом.
5. Дитина вміє слухати інших дітей.
6. Дитина вміє висловлювати свої думки та почуття.
7. Дитина вміє дотримуватися правил.
8. Дитина впевнена в собі.
9. Дитина має позитивне ставлення до себе та інших.
10. Дитина емоційно стійка.

Додаткова інформація:

Будь ласка, зазначте вік дитини.

Будь ласка, зазначте стать дитини.

Будь ласка, опишіть будь-які інші спостереження, які Ви маєте щодо соціальної компетентності дитини.

Аналіз результатів:

Високі бали (4-5) за більшістю тверджень свідчать про те, що дитина має добре розвинену соціальну компетентність.

Низькі бали (1-2) за більшістю тверджень свідчать про те, що дитина може мати труднощі з розвитком соціальної компетентності.

Важливо враховувати всі твердження анкети, а також додаткову інформацію, надану вихователем, щоб отримати комплексне уявлення про рівень розвитку соціальної компетентності дитини.

Якщо Ви маєте будь-які занепокоєння щодо соціальної компетентності дитини, Ви можете поговорити з вихователем або психологом.

Дякуємо за співпрацю!

**Анкета для батьків щодо соціальної компетентності
дошкільників**

Мета: Оцінити рівень розвитку соціальної компетентності дошкільників.

Інструкція: Шановні батьки, просимо Вас уважно ознайомитися з наведеними нижче твердженнями та оцінити, наскільки вони стосуються поведінки Вашої дитини вдома протягом останніх 3 місяців.

Використовуйте шкалу оцінювання:

- 1 - ніколи не спостерігається
- 2 - спостерігається рідко
- 3 - спостерігається іноді
- 4 - спостерігається часто
- 5 - завжди спостерігається

Твердження:

1. Моя дитина легко знаходить спільну мову з іншими дітьми.
2. Моя дитина ділиться іграшками та іншими предметами з іншими дітьми.
3. Моя дитина співпрацює з іншими дітьми для досягнення спільної мети.
4. Моя дитина вирішує конфлікти з іншими дітьми мирним шляхом.
5. Моя дитина уважно слухає інших дітей.
6. Моя дитина висловлює свої думки та почуття.
7. Моя дитина дотримується правил.
8. Моя дитина впевнена в собі.
9. Моя дитина має позитивне ставлення до себе та інших.
10. Моя дитина емоційно стійка.

Додаткова інформація:

- Будь ласка, зазначте вік дитини.
- Будь ласка, зазначте стать дитини.

- Будь ласка, опишіть будь-які інші спостереження, які Ви маєте щодо соціальної компетентності дитини.

Дякуємо за Вашу співпрацю!

Аналіз результатів:

- Високі бали (4-5) за більшістю тверджень свідчать про те, що дитина має добре розвинену соціальну компетентність.

- Низькі бали (1-2) за більшістю тверджень свідчать про те, що дитина може мати труднощі з розвитком соціальної компетентності.

- Важливо враховувати всі твердження анкети, а також додаткову інформацію, надану батьками, щоб отримати комплексне уявлення про рівень розвитку соціальної компетентності дитини.

- Якщо Ви маєте будь-які занепокоєння щодо соціальної компетентності дитини, Ви можете поговорити з вихователем дитини або психологом.

Рекомендації батькам щодо розвитку соціальної компетентності дитини:

Створіть сприятливе середовище для спілкування. Заохочуйте свою дитину спілкуватися з іншими дітьми, грати з ними та брати участь у групових заходах.

Будьте позитивним взірцем для наслідування. Демонструйте своїй дитині, як спілкуватися з іншими людьми з повагою та співчуттям.

Навчіть свою дитину навичкам вирішення конфліктів. Допоможіть дитині зрозуміти свої почуття та почуття інших людей, а також навчіть її мирним способам вирішення конфліктів.

Заохочуйте свою дитину до самовираження. Допоможіть своїй дитині відчувати себе комфортно, висловлюючи свої думки та почуття.

Святкуйте успіхи своєї дитини. Похваліть свою дитину, коли вона спілкується з іншими дітьми позитивно та конструктивно.

Розвиток соціальної компетентності є важливою частиною розвитку дитини. Допомагаючи своїй дитині розвинути ці навички, Ви можете допомогти їй стати успішною в житті.